

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 52/09-40

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 24. júna 2009 v senáte zloženom z predsedníčky Marianny Mochnáčovej a zo sudcov Petra Brňáka a Milana Ľalíka prerokoval sťažnosť H. S., B., zastúpenej advokátkou JUDr. I. R., K., vo veci namietaného porušenia základných práv, aby nebola podrobená ponižujúcemu zaobchádzaniu podľa čl. 16 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného života podľa čl. 19 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj práv, aby nebola podrobená ponižujúcemu zaobchádzaniu podľa čl. 3 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, domáhať sa zákonom ustanoveným postupom svojho práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a na rešpektovanie jej súkromného života podľa čl. 8 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Krajského súdu v Prešove sp. zn. 8 Co 158/2008 z 24. októbra 2008 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo H. S. na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných

slobôd bolo porušené uznesením Krajského súdu v Prešove sp. zn. 8 Co 158/2008 z 24. októbra 2008.

2. Uznesenie Krajského súdu v Prešove sp. zn. 8 Co 158/2008 z 24. októbra 2008 zrušuje a vec mu vracia na ďalšie konanie.

3. Krajský súd v Prešove je povinný uhradiť H. S. trovy právneho zastúpenia v sume 438,57 € (slovom štyristotridsaťosem eur a päťdesiatšedem centov) na účet jej právnej zástupkyne JUDr. I. R. do jedného mesiaca od doručenia tohto nálezu.

4. Sťažnosti H. S. vo zvyšnej časti nevyhovuje.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením z 19. februára 2009 č. k. I. ÚS 52/09-22 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na konanie sťažnosť H. S. (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namietala porušenia základných práv, aby nebola podrobená ponižujúcemu zaobchádzaniu podľa čl. 16 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného života podľa čl. 19 ods. 2 ústavy a na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj práv, aby nebola podrobená ponižujúcemu zaobchádzaniu podľa čl. 3 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), domáhať sa zákonom ustanoveným postupom svojho práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a na rešpektovanie jej súkromného života podľa čl. 8 ods. 1 dohovoru uznesením Krajského súdu v Prešove (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 8 Co 158/2008 z 24. októbra 2008.

2. Sťažovateľka vo svojej sťažnosti tvrdí, že 15. augusta 2008 podala na Okresnom súde Vranov nad Topľou (ďalej len „okresný súd“) „návrh na vydanie predbežného opatrenia o dočasnom zákaze vstupu do rodinného domu proti odporcovi V. S. Toto konanie sa viedlo pod sp. zn. 4 C 161/08.

Okresný súd... uznesením sp. zn. 4 C 161/08 zo dňa 2. 9. 2008 vydal predbežného opatrenie, ktorým okrem iného zakázal odporcovi dočasne vstupovať do predmetného domu.

Proti tomuto uzneseniu podal odporca... odvolanie.

K odvolaniu odporcu... sa sťažovateľka vyjadrila vyjadrením zo dňa 9. 10. 2008.

Krajský súd... uznesením sp. zn. 8 Co 158/2008 zo dňa 24. 10. 2008, ktoré bolo doručené právnej zástupkyňi sťažovateľa dňa 18. 11. 2008, zmenil uznesenie tak, že návrh na nariadenie predbežného opatrenia zamietol.“

Sťažovateľka k uvedenému stavu považuje za potrebné uviesť, že „V priebehu manželstva sťažovateľky s odporcom V. S. dochádzalo zo strany jej bývalého manžela k neustálym fyzickým a psychickým atakom...

Z lekárskej správy Nemocnice s poliklinikou vo V. zo dňa 8. 12. 1996 vyplýva, že sťažovateľku včera sotil manžel na schodoch. V správe sú uvedené zranenia, ktoré utrpela sťažovateľka.

... sťažovateľka urobila ústne oznámenie o týraní a fyzickom napádaní jej a jej detí zo strany manžela (na Obvodnom oddelení Policajného zboru H. 27. augusta 2007, pozn.)...

Okresný súd... trestným rozkazom sp. zn. 10 T 79/2008 zo dňa 23. 6. 2008 uznal vinným V. S., pretože v období od roku 1999 do 21. 7. 2007 vo svojom rodinnom dome v obci B. v presne nezistených dňoch niekoľkokrát sa voči svojej rodine a to voči... sťažovateľke, a ich štyrom synom... dopúšťal fyzického násillia naposledy dňa 21. 7. 2007 a to tak, že pod vplyvom alkoholu im bezdôvodne vulgárne nadával, vyvoláva hádky, naťahoval sa so synmi a fyzicky napádal svoju manželku, ktorú synovia bránili a odťahovali ho od nej, čím spáchal prečin násillia proti skupine obyvateľov a proti jednotlivcovi... za čo bol odsúdený... na trest odňatia slobody v trvaní 6 mesiacov a ... súd výkon uloženého trestu odňatia slobody podmienenečne odložil s tým, že určil skúšobnú domu podmienenečného odsúdenia na 2 roky...

Okolnosť, že odporca je v dobe podmieneného odsúdenia, nijako túto hrozbu neznižuje, pretože aj v čase, keď sa odporca voči sťažovateľke dopúšťal správania, za ktoré bol uznaný vinným z trestného činu, vedel, že jeho konanie nie je v súlade s právom a napriek tomu ho to neodradilo od takéhoto konania.

Sťažovateľka chce poukázať na skutočnosť, že odporca sa jej ešte aj dňa 28. 3. 2008 pri čakaní na rozsudok v konaní o rozvod nášho manželstva, v prítomnosti jej právneho zástupcu, vyhrážal s úmyslom odradiť ju od užívania predmetného domu dôvodiac, že ide o jeho majetok.“

Na základe uvedeného sťažovateľka uvádza, že „je zrejmé, že... bola od roku 1999 vystavovaná zo strany svojho bývalého manžela fyzickému násiliu, nadávkam, napádaniu. Z uvedeného dôvodu bol bývalý manžel sťažovateľky uznaný vinným z trestného činu násilia proti skupine obyvateľov a jednotlivcovi...

Právoplatným rozhodnutím súdu je pritom súd, v súlade s ustanovením § 135 ods. 1 O. s. p., viazaný.

Rovnako... je nesporné, že sťažovateľka spolu so svojim bývalým manželom sú bezpodielovými spoluvlastníkmi rodinného domu, vo vzťahu ku ktorému sa dožadovala vydania predbežného opatrenia a vo vzťahu ku ktorému, I. stupňový súd aj predbežné opatrenie vydal.“

Ďalej poukázala na arbitrárnosť napadnutého rozhodnutia krajského súdu, pričom namietala záver krajského súdu, „že by sťažovateľka neosvedčila naliehavosť potreby úpravy pomerov účastníkov konania. Naliehavosť tejto potreby vyplývala práve z dlhoročného správania bývalého manžela voči nej, ktoré bolo uznané tým istým súdom právoplatne za trestný čin, a zo skutočností, že bez vydania predbežného opatrenia nič nebránilo jej bývalému manželovi zdržiavať sa v predmetnom dome a pokračovať v uvedenom konaní.“

V súvislosti s požiadavkou na priznanie finančného zadosťučinenia uviedla: „So zreteľom na v predchádzajúcej časti uvedené skutočnosti, sťažovateľka zažívala a zažíva pocity strachu, dezilúzie, a sklamania nad tým, že orgán štátu, ktorý jej mal a mohol

poskytnúť ochranu, jej túto ochranu neposkytol.

Napriek tomu, že sťažovateľka sa dožaduje v tomto konaní predovšetkým zrušenia rozhodnutia odvolacieho súdu, sklamanie z postupu odvolacieho súdu zostane pre ňu navždy trpkou skúsenosťou spojenou s pocitom beznádeje a bezmocnosti.

So zreteľom na tieto skutočnosti považuje za primerané, aby jej bolo priznané primerané finančného zadosťučinenie vo výške 3 320 Eur...“

3. Na základe uvedených skutočností sťažovateľka navrhla, aby ústavný súd vo veci takto rozhodol:

„Právo sťažovateľky H. S.

- na rešpektovanie jej súkromného života zakotvené v článku 8 ods. 1 Dohovoru,*
- právo na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného života zakotvené v článku č. 19 ods. 2 Ústavy SR,*
- právo, aby nebola podrobená ponižujúcemu zaobchádzaniu podľa článku č. 16 ods. 2 Ústavy SR,*
- právo, aby nebola podrobená ponižujúcemu zaobchádzaniu podľa článku 3 Dohovoru,*
- na spravodlivé súdne konanie zakotvené v článku 46 ods. 1 Ústavy SR,*
- domáhať sa zákonom ustanoveným postupom svojho práva zakotvené v článku 6 ods. 1 Dohovoru,*

bolo uznesením Krajského súdu v Prešove sp. zn. 8 Co 158/2008 zo dňa 24. 10. 2008 porušené.

Ústavný súd Slovenskej republiky zrušuje uznesenie Krajského súdu v Prešove sp. zn. 8 Co 158/2008 zo dňa 24. 10. 2008 a vracia mu vec na ďalšie konanie.

Ústavný súd Slovenskej republiky zakazuje Krajskému súdu v Prešove pokračovať v porušovaní namietaných právach sťažovateľky.

Ústavný súd Slovenskej republiky priznáva sťažovateľke finančné zadosťučinenie vo výške 3 320 Eur...

Odporca je povinný nahradiť sťažovateľke všetky trovy tohto konania.“

4. K prijatej sťažnosti sa na základe výzvy ústavného súdu podľa § 29 ods. 3 zákona o ústavnom súde vyjadril predseda kolégia krajského súdu podaním č. Spr. 10020/2009 z 3. marca 2009 a k jeho stanovisku zaujala postoj sťažovateľka v podaní z 25. marca 2009 a sťažnosť doplnila o súvisiace písomnosti podaním z 8. júna 2009.

4.1 Predseda kolégia krajského súdu okrem iného uviedol, že „... navrhovateľka... netvrdí také skutočnosti, ktoré by odôvodňovali skúmanie toho, či je daná naliehavosť, to znamená nutnosť dočasnej úpravy pomerov. Táto nutnosť dočasnej úpravy pomerov účastníkov nemôže vyplývať len z toho, že podľa názoru navrhovateľky odporcovým správaním pred rozvodom manželstva, jeho vyjadreniami, aby sa neopovážila vstúpiť do jeho domu a na jeho pozemok (naposledy dňa 28. 3. 2008) je ohrozené jej právo užívať byt bez toho, aby bola vystavená fyzickým a psychickým útokom z jeho strany. Nutnosť dočasnej úpravy pomerov a obmedzenie vlastníckeho práva, ktoré je zaručené Ústavou SR môže prísť do úvahy len vtedy, ak by navrhovateľka tvrdila a aspoň osvedčila, že z konania odporcu jej hrozí bezprostredne ujma. Také tvrdenie však z návrhu na predbežné opatrenie nevyplýva. Nebolo preto ani povinnosťou súdu zaoberať sa tým, či sú tu okolnosti, pre ktoré by nariadenie predbežného opatrenia bolo dôvodným. Takých tvrdených skutočností totiž niet.

Z uvedeného vyplýva, že neboli vôbec splnené podmienky preto, aby bolo nariadené predbežné opatrenie...“.

4.2 Sťažovateľka k uvedenému stanovisku uviedla, že „Podstatou rozhodnutia, aj vyjadrenia Krajského súdu... je názor, že sťažovateľka neosvedčila naliehavosť potreby dočasnej úpravy pomerov účastníkov konania.

S týmto právnym názorom nie je možné súhlasiť...

Krajský súd... zaujatím takéhoto stanoviska obišiel ustanovenie § 76 ods. 1 písm. g) a § 74 ods. 1 O. s. p. v znení platnom v čase vydania predbežného opatrenia.

Sťažovateľka poukazuje na uznesenie Okresného súdu vo Vranove nad Topľou sp. zn. 4 C 161/08 zo dňa 2. 9. 2008, ktorým tento súd... považoval za nesporne preukázané, že odporca sa v konaní dopúšťal fyzického a psychického násilia voči navrhovateľke...

... sťažovateľka nie celkom chápe, čím iným než právoplatným rozhodnutím súdu o tom, že odporca sa voči nej dopúšťal psychického a fyzického násilia, by mala preukázať potrebu dočasnej úpravy pomerov...

Sťažovateľka... trvá na stanovisku, že zamietnutím jej návrhu na vydanie predbežného opatrenia jej krajský súd odmietol poskytnúť ochranu, ktorú jej so zreteľom na ustanovenie § 74 O. s. p., § 76 ods. 1 písm. g) O. s. p., v spojení s článkom 19 ods. 2, článkom 16 ods. 2 Ústavy SR a článku 3 Dohovoru poskytnúť mal.

Sťažovateľka trvá na názore, že pokiaľ sú v právnom poriadku Slovenskej republiky upravené prostriedky ochrany pred porušovaním práv zo strany iných osôb, je štát povinný prostredníctvom svojich orgánov tieto prostriedky na ochranu osôb, ktorým hrozí porušenie ich práva, zasiahnuť. V opačnom prípade by ochrana obetí násilia bola abstraktná a akademická a obetiam, teda aj navrhovateľke, by z nej nevyplývali žiadne reálne možnosti domôcť sa ochrany pred násilím zo strany jej bývalého manžela...“.

4.3 Sťažovateľka následne ústavnému súdu doručila rozhodnutia Obvodného úradu V. sp. zn. 2009/000031 z 26. januára 2009 a Ministerstva vnútra Slovenskej republiky sp. zn. SVS-230/2009/00937/TKL z 5. mája 2009, z obsahu ktorých vyplýva, že v priestupkovom konaní bol obvinený V. S. uznaný vinným zo spáchania priestupku proti občianskemu spolunažívaniu, ktorého sa dopustil tým, že 17. novembra 2008 vulgárne nadával sťažovateľke, za čo mu bolo uložené pokarhanie. Na odvolanie obvineného toto rozhodnutie potvrdil aj odvolací správny orgán.

5. Podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd prerokoval túto vec na neverejnom zasadnutí, pretože účastníci vyslovili súhlas s tým, aby sa v tejto veci upustilo od ústneho pojednávania.

II.

6. Z obsahu pripojených písomností a spisu okresného súdu sp. zn. 4 C 161/08 ústavný súd zistil, že:

6.1 Sťažovateľka v procesnom postavení navrhovateľky návrhom zo 14. augusta 2008 žiadala okresný súd, aby vydal predbežné opatrenie, ktorým zakáže odporcovi dočasne vstupovať do spoločného obydlija (bližšie vymedzeného domu, pozn.), a to až do skončenia konania o vylúčenie z užívania domu. V návrhu sťažovateľka tvrdila, že 21. júla 2007 bola nútená na základe psychického a fyzického týrania zo strany manžela opustiť spoločnú domácnosť (dom patrí do bezpodielového spoluvlastníctva manželov) a 27. novembra 2007 z uvedených dôvodov podala trestné oznámenie. Na jeho základe bolo proti jej (vtedy) manželovi vznesené obvinenie pre zločin týrania blízkej a zverenej osoby a 23. júna 2008 bol vydaný v tejto veci trestný rozkaz, ktorým bol obvinený uznaný vinným a bol mu uložený trest. S exmanželom je sťažovateľka rozvedená od 20. mája 2008, pričom tento jej bránil vstúpiť do ich spoločného domu už pred rozvodom. V návrhu ďalej uvádzala, že potom, ako ju exmanžel vyhnal z domu, vymenil aj zámky na dome, pričom 28. marca 2008 pri čakaní na rozsudok v budove okresného súdu sa jej exmanžel v prítomnosti jej právneho zástupcu vyhrážal, aby sa neopovážila vstúpiť do jeho domu a na jeho pozemok. Na základe uvedeného navrhovateľka (sťažovateľka) tvrdila, že jej právo užívať dom je ohrozené fyzickým a psychickým útokom zo strany jej exmanžela.

6.2 Okresný súd uznesením č. k. 4 C 161/08-24 z 2. septembra 2008 nariadil predbežné opatrenie, ktorým zakázal odporcovi dočasne vstupovať do spoločného (bližšie identifikovanému) domu, a to až do právoplatného skončenia konania o vylúčenie z užívania domu. Zároveň uložil navrhovateľke v lehote 30 dní odo dňa právoplatnosti rozhodnutia podať na okresnom súde návrh na začatie konania o vylúčenie z užívania domu. V odôvodnení svojho rozhodnutia uviedol, že po preskúmaní návrhu, predložených listinných dokladov a najmä vykonaným dokazovaním považoval za preukázanú tú skutočnosť, že je jednoznačne osvedčená danosť nároku navrhovateľky a medzi účastníkmi je osvedčená potrebnosť dočasnej úpravy. Vyplýva to zo správania odporcu, ktorý bráni navrhovateľke vstupu do domu, čo je preukázané nielen výmenou zámkov v dome, ale aj trestným rozkazom vydaným tunajším súdom, ktorý odporcu uznal za vinného za prečin násillia voči skupine obyvateľov a jednotlivcom, ktorú predstavovala jeho rodina. Z uvedeného vyplýva, že odporca sa správal násilne k členom rodiny, čo len preukazuje dôvodnosť dočasnej úpravy. Okresný súd uvedený návrh považoval za preukázaný, ako aj

dôvodný, keďže bola preukázaná hrozba násilia zo strany odporcu voči jeho rodine a dôvodom rozvodu manželstva boli nehody v manželstve spôsobené fyzickým a psychickým násilným správaním odporcu. Súd vec právne posúdil podľa § 74 ods. 1 a § 76 ods. 1 písm. g) Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“).

6.3 Na odvolanie odporcu krajský súd uznesením sp. zn. 8 Co 158/2008 z 24. októbra 2008 zmenil prvostupňové uznesenie tak, že návrh na nariadenie predbežného opatrenia zamietol. V podstatnom uviedol, že „... *preskúmal napadnuté uznesenie a zistil, že odvolanie odporcu je dôvodné...*

Odvolací súd poukazuje na to, že navrhovateľka, ktorá podala návrh na predbežné opatrenie netvrdí také skutočnosti, ktoré by odôvodňovali skúmanie toho, či je daná naliehavosť, to znamená nutnosť dočasnej úpravy pomerov. Táto nutnosť dočasnej úpravy pomerov účastníkov nemôže vyplývať len z toho, že podľa názoru navrhovateľky odporcovým správaním pred rozvodom ich manželstva, jeho vyjadreniami, aby sa neopovážila vstúpiť do jeho domu a na jeho pozemok (naposledy dňa 28. 3. 2008) je ohrozené jej právo užívať byt bez toho, aby bola vystavená fyzickým a psychickým útokom z jeho strany. Nutnosť dočasnej úpravy pomerov a obmedzenie vlastníckeho práva, ktoré je zaručené Ústavou SR môže prísť do úvahy len vtedy, ak by navrhovateľka tvrdila a aspoň osvedčila, že z konania odporcu jej hrozí bezprostredne ujma. Také tvrdenie však z návrhu na predbežné opatrenie nevyplýva. Nebolo preto ani povinnosťou súdu zaoberať sa tým, či sú tu okolnosti, pre ktoré by nariadenie predbežného opatrenia bolo dôvodným. Takých tvrdených skutočností totiž niet.

Z uvedeného vyplýva, že neboli vôbec splnené podmienky preto, aby bolo nariadené predbežné opatrenie.“. Iné krajský súd v namietanom rozhodnutí neuviedol.

III.

7. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú

Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie, zakázať pokračovanie v porušovaní základných práv a slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, alebo, ak je to možné, prikázať, aby ten, kto porušil práva alebo slobody podľa odseku 1, obnovil stav pred porušením.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'účinenie.

Podľa čl. 16 ods. 2 ústavy nikoho nemožno mučiť ani podrobiť krutému, neľudskému či ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestu.

Podľa čl. 19 ods. 2 ústavy každý má právo na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 3 dohovoru nikoho nemožno mučiť alebo podrobovať neľudskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestu.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch...

Podľa čl. 8 ods. 1 dohovoru každý má právo na rešpektovanie svojho súkromného a rodinného života, obydlia a korešpondencie.

Podľa § 74 ods. 1 OSP pred začatím konania môže súd nariadiť predbežné opatrenie, ak je potrebné, aby dočasne boli upravené pomery účastníkov, alebo ak je obava, že by výkon súdneho rozhodnutia bol ohrozený.

Podľa § 76 ods. 1 písm. g) OSP predbežným opatrením môže súd nariadiť účastníkovi, aby nevstupoval dočasne do domu alebo bytu, v ktorom býva osoba, vo vzťahu ku ktorej je dôvodne podozrivý z násilia.

Podľa § 1 OSP tento upravuje postup súdu a účastníkov v občianskom súdnom konaní tak, aby bola zabezpečená spravodlivá ochrana práv a oprávnených záujmov účastníkov, ako aj výchova na zachovávanie zákonov, na čestné plnenie povinností a na úctu k právam iných osôb.

Podľa § 6 OSP v konaní postupuje súd v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania tak, aby ochrana práv bola rýchla a účinná.

Podľa § 157 ods. 2 OSP v odôvodnení rozsudku súd uvedie, čoho sa navrhovateľ (žalobca) domáhal a z akých dôvodov, ako sa vo veci vyjadril odporca (žalovaný), prípadne iný účastník konania, stručne, jasne a výstižne vysvetlí, ktoré skutočnosti považuje za preukázané a ktoré nie, z ktorých dôkazov vychádzal a akými úvahami sa pri hodnotení dôkazov riadil, prečo nevykonal ďalšie navrhnuté dôkazy a ako vec právne posúdil. Súd dbá na to, aby odôvodnenie rozsudku bolo presvedčivé.

Podľa § 167 ods. 2 OSP ak nie je ďalej ustanovené inak, použijú sa na uznesenie primerané ustanovenia o rozsudku.

IV.

8. Ústavný súd už pri svojej rozhodovacej činnosti (napr. II. ÚS 81/07, II. ÚS 198/05) vyslovil, že rozhodovanie a rozhodnutie o návrhu na predbežné opatrenie v súdnom konaní možno považovať za súčasť základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy. Predpokladom na záver o porušení základných práv a slobôd je však len také ich porušenie, ktoré nie je napravitel'né alebo odstránitel'né v činnosti súdu pred začatím konania alebo v konaní o veci samej (§ 74 a nasl., § 102 OSP), resp. ktoré nemožno napraviť procesnými prostriedkami, ktoré sú obsiahnuté v Občianskom súdnom poriadku v spojitosti s predbežnými opatreniami.

9. Sťažovateľka v sťažnosti (tiež) namietala arbitrárnosť napadnutého rozhodnutia krajského súdu v spojitosti s jeho záverom, že neosvedčila naliehavosť potreby úpravy pomerov účastníkov konania. V tomto smere sťažovateľka uviedla, že „... *naliehavosť tejto potreby vyplývala práve z dlhoročného správania bývalého manžela voči nej, ktoré bolo uznané tým istým súdom právoplatne za trestný čin, a zo skutočností, že bez vydania predbežného opatrenia nič nebránilo jej bývalému manželovi zdržiavať sa v predmetnom dome a pokračovať v uvedenom konaní*“.

10. Ústavný súd vo svojich rozhodnutiach opakovane vyslovil právny názor, že nie je zásadne oprávnený preskúmavať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol, alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmať rozhodnutie všeobecného súdu v prípade, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo, alebo samotným rozhodnutím došlo k porušeniu

základného práva alebo slobody. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť teda predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by vyведенé závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (I. ÚS 139/02, I. ÚS 114/08 a mutatis mutandis I. ÚS 13/00, I. ÚS 115/02).

11. Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnosti predovšetkým zoberal do úvahy, že sťažovateľka namietala porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu, ktoré je v demokratickej spoločnosti natoľko závažné, že pri jeho výkone neprichádzajú do úvahy (zo strany súdov) ani jeho zužujúci výklad a ani také formálne interpretačné postupy, následkom ktorých by mohlo byť jeho neodôvodnené (svojvoľné) obmedzenie, či dokonca popretie.

12. V okolnostiach danej veci námietku sťažovateľky (bod 9) o arbitrárnosti namietaného uznesenia krajského súdu ústavný súd posúdil v súvislosti s tým, čo bolo v hre medzi účastníkmi súdneho konania (poskytnutie ochrany pred násilím proti osobe blízkej, resp. zverenej), aké dôkazy účastníci v tomto smere predkladali a boli v tom čase známe, a samotnými závermi (ich ne/náležitým vyhodnotením) namietaného uznesenia krajského súdu (bod 6.3).

13. „Významnú úlohu v procese hodnotenia dôkazov (§ 132 OSP) zohráva vnútorné presvedčenie súdu. Toto presvedčenie nemá predstavovať svojvôľu a nezodpovednosť súdu, ale naopak, malo by sa vytvárať na základe starostlivého uváženia a zhodnotenia jednotlivých dôkazov jednotlivo aj v ich komplexnosti tak, aby vychádzalo z pravidiel formálnej logiky. Zásada voľného hodnotenia dôkazov však má svoje limity. Jej kontrola sa uskutočňuje najmä prostredníctvom inštitútu odôvodnenia rozsudku upraveného v § 157 ods. 2 OSP, podľa ktorého má súd uviesť, čoho sa navrhovateľ (žalobca) domáhal a z akých dôvodov, ako sa vo veci vyjadril odporca (žalovaný), prípadne iný účastník konania, stručne, jasne a výstižne vysvetliť, ktoré skutočnosti považuje za preukázané a ktoré nie, z ktorých dôkazov vychádzal a akými úvahami sa pri hodnotení dôkazov riadil, prečo nevykonal ďalšie navrhnuté dôkazy a ako vec právne posúdil. Súd dbá na to, aby

odôvodnenie rozsudku bolo presvedčivé. Pretože inštitút odôvodnenia je jednou z podstatných záruk kontroly výkonu súdnej moci, súdu je priamo uložená povinnosť dbať na to, aby odôvodnenie rozsudku bolo presvedčivé“ (I. ÚS 114/08). Uvedené sa v primeranom rozsahu týka tiež odôvodnenia uznesenia súdu.

14. V podobnom duchu Európsky súd pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) v súvislosti s čl. 6 ods. 1 dohovoru formuloval viacero zásad odôvodňovania rozsudkov, z ktorých napr. vyplýva, že súdne rozhodnutia musia v dostatočnej miere uvádzať dôvody, na ktorých sú založené (H. c. Belgicko z 30. novembra 1987), rozsah tejto povinnosti sa však môže meniť s ohľadom na povahu rozhodnutí a musí byť posudzovaný podľa okolností každého prípadu (Ruiz Torija a Hiro Balani c. Španielsko z 9. decembra 1994). Právna teória civilného procesu tiež vymedzila niekoľko ďalších požiadaviek na kvalitatívnu správnosť odôvodnenia. Odôvodnenie musí vyhovieť najmä základnej požiadavke preskúmateľnosti. Táto má svoje opodstatnenie nielen z hľadiska možného použitia opravných prostriedkov, ale tiež preto, že hoci zákonné ustanovenia týkajúce sa spôsobu odôvodňovania rozsudkov samy osebe nepožívajú ústavnoprávnu ochranu, súvisia ale s postupom súdu z hľadiska práva na spravodlivý proces.

15. „Z formulácie § 132 OSP možno vyvodit', že súd je povinný dôkazy navzájom si odporujúce hodnotiť a ďalej zdôvodniť, napr. prečo niektoré z nich pokladá za nevierohodné, prečo niektoré odmietol vziať pri formulovaní rozhodnutia do úvahy, prípadne aj prečo sa niektorými dôkaznými návrhmi odmietol vôbec zaoberať. Tieto nedostatky odôvodnenia spolu s tzv. opomenutými dôkazmi (o ktorých súd v konaní nerozhodol vôbec, pozn.) zakladajú vadu nepreskúmateľnosti rozhodnutia. Všeobecný súd je pri hodnotení dôkazov viazaný tiež skutkovým stavom veci, a teda nie je prípustný eklektický a neopodstatnený výber dôkazov smerujúci k jednostranným záverom. Zásada voľného hodnotenia dôkazov je totiž limitovaná tiež požiadavkou nadväznosti medzi skutkovými zisteniami súdu získanými v procese dokazovania, úvahami súdu v procese hodnotenia dôkazov a jeho právnymi závermi“ (I. ÚS 114/08).

16. K rovnakým záverom dospel ústavný súd tiež v iných rozhodnutiach, keď napr. uviedol: „Všeobecný súd musí vychádzať z toho, že súdy majú poskytovať v občianskom súdnom konaní materiálnu ochranu zákonnosti tak, aby bola zabezpečená spravodlivá ochrana práv a oprávnených záujmov účastníkov (§ 1 OSP). Občianske súdne konanie sa musí v každom jednotlivom prípade stať zárukou zákonnosti a slúžiť na jej upevňovanie a rozvíjanie (§ 3 OSP) (napr. IV. ÚS 1/02). V občianskom súdnom konaní súd rozhodne na základe skutkového stavu zisteného z vykonaných dôkazov, ako aj na základe skutočností, ktoré neboli medzi účastníkmi sporné, ak o nich alebo o ich pravdivosti nemá dôvodné a závažné pochybnosti (§ 153 ods. 1 OSP). Rozhodnutiu súdu vo veci samej musí teda predchádzať činnosť súdu zameraná na spoľahlivé zistenie skutkového stavu – dokazovanie zodpovedajúce garanciam spravodlivého súdneho konania v zmysle čl. 6 ods. 1 dohovoru, najmä garanciam obsiahnutým v princípe rovnosti zbraní a práve na kontradiktórne konanie“ (I. ÚS 52/03). Ústavný súd formuloval požiadavku rovnosti zbraní tiež v tom zmysle, že „žiadne ustanovenie Občianskeho súdneho poriadku nemožno vykladať a uplatňovať v konaní pred súdom tak, aby niektorý z účastníkov bol zvýhodnený na úkor druhého účastníka pri uplatňovaní práv alebo aby mal priaznivejšie postavenie pri prejednávaní a rozhodovaní vecí“ (I. ÚS 59/00).

17. V posudzovanej veci krajský súd neodôvodnil namietané rozhodnutie dostatočným spôsobom, a táto vada je o to výraznejšia, že namietaným uznesením bolo zmenené prvostupňové uznesenie, ktoré bolo postavené na úplne opačných záveroch. Bolo povinnosťou krajského súdu ako odvolacieho súdu, aby sa v okolnostiach danej veci vysporiadal v odôvodnení svojho rozhodnutia s dôkazmi produkovanými navrhovateľkou (sťažovateľkou), ktoré uvádzala v samotnom návrhu (a tiež ich doložila písomne), z ktorých napr. vyplýva, že proti odporcovi bolo v súvislosti s agresívnym (ohrozujúcim) správaním vedené trestné stíhanie a bol vydaný trestný rozkaz, čo prvostupňový súd verifikoval priamo z pripojeného trestného spisu. Ak potom krajský súd bez ďalšieho konštatoval iba to (bod 6.3), že „... navrhovateľka... netvrdí také skutočnosti, ktoré by odôvodňovali skúmanie toho, či je daná naliehavosť, to znamená nutnosť dočasnej úpravy pomerov...“, takéto tvrdenie nezodpovedá zistenému skutkovému stavu. V tejto súvislosti ústavný súd pripomína, že krajský súd napriek tomu, že o trestnej veci odporcu nepochybne mal vedomosť, nijakým

spôsobom na ňu nereagoval, hoci práve uvedená skutočnosť mala vážny význam pre (opačné) rozhodnutie prvostupňového súdu. V neposlednom rade (aj keď v inej časovej súvislosti) ústavný súd poukazuje na bod 4.3, z obsahu ktorého vyplýva, že odporca bol v neskoršom čase v rámci priestupkového konania uznaný vinným zo spáchania priestupku proti občianskemu spolunažívaniu (vulgárne nadával sťažovateľke).

18. Krajský súd uvedeným správaním porušil citované procesné ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku (§ 1, § 6 a § 157 ods. 2 v spojitosti s § 167 ods. 2) v súvislosti s čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru. Z uvedených dôvodov treba považovať právne závery krajského súdu (o zamietnutí návrhu) za predčasné. Ústavný súd preto vyslovil porušenie základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a zrušil namietané rozhodnutie krajského súdu (bod 1 a 2 výroku tohto nálezu).

19. Ústavnému súdu vzhľadom na „procesné“ pochybenia krajského súdu (nedostatok dôvodov rozhodnutia, pozn.), pre ktoré jeho uznesenie zrušil, ani neprináleží v tejto fáze konania zaujať postoj k „hmotnoprávnej“ stránke veci, preto zároveň nevyhovел tej časti sťažnosti (bod 4 výroku nálezu), v ktorej sťažovateľka namietala porušenie čl. 16 ods. 2 a čl. 19 ods. 2 ústavy, ako aj čl. 3 a čl. 8 ods. 1 dohovoru. Z rovnakých dôvodov (keďže neposudzoval hmotnoprávnu stránku) ústavný súd nevyhovел tej časti sťažnosti (bod 4 výroku nálezu), v ktorej sťažovateľka žiadala vysloviť zákaz porušovania označených práv (pokiaľ ide o porušenie čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru, je zrušenie namietaného rozhodnutia a vrátenie veci na ďalšie konanie, ako aj záväznosť právneho názoru ústavného súdu dostatočným prostriedkom nápravy).

20. Sťažovateľka sa v súvislosti s namietaným porušením svojich práv domáhala tiež priznania finančného zadosťučinenia v sume 3 320 €. Pri rozhodovaní o ne/priznaní primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vzal do úvahy všetky okolnosti danej veci. Vzhľadom na to, že dôsledkom kasačného následku tohto nálezu sa pre sťažovateľku znova otvorila cesta pre uplatnenie svojho nároku pred všeobecným súdom, bola jej požiadavka na priznanie nemajetkovej ujmy v peniazoch odmietnutá. Ústavný súd tiež

zohľadnil skutočnosť, že sa „hmotnoprávnou“ stránkou veci nezaoberal, a v tejto časti sťažnosti nevyhovel.

21. Ústavný súd napokon rozhodol podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde aj o náhrade trov konania sťažovateľky, ktoré jej vznikli v súvislosti s právnym zastupovaním advokátkou v konaní pred ústavným súdom. Úhradu priznal za tri úkony právnej služby (prevzatie a prípravu zastúpenia, podanie sťažnosti a vyjadrenia k stanovisku odporcu) v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 2 a § 14 ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov, a to každý úkon po 115,90 €, k tomu 3 x 6,95 € režijný paušál (§ 16 vyhlášky) a 19 % DPH, čo spolu predstavuje sumu 438,57 € .

Priznanú úhradu trov právneho zastúpenia je krajský súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľky (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

22. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou nálezu uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 24. júna 2009